

İSMİYLE MÜSEMMA

Ayşe Yazıcı Yavuz

- Bizim mahallenin eli öpülesi insanıydı Ayşe teyze. Lafı bütün diye, yani doğruları insanın yüzüne doğrudan söylediği için ardından çok söz ederlerdi ama yine de herkes çok severdi onu. Arkasından konuşulduğunu kendisi de bilir ve yine o sivri diliyle arkasından konuşanlara bir küfür dokundurup geçiverirdi Ben onu her hâlükârda severdim. Yani yüzünden de arkasından da hep sevgiyle bahsederdim. Gerçi köylük yerde ismini doğru telaffuz eden de pek olmamıştı. İşte benim gibi birkaç yeni yetme doğru söylüyordu adını. Aksine bana da köydeki söylenişi zor geliyordu ya neyse. Hem ne kadar kabaydı “Ağşa” demek.

Ayşe teyzenin anneannesinin adı da Ayşe’ymiş. Anneannesinin anneannesinin de öyle... Daha evvelini kendisi de bilmiyordu. Sülalede anneannelerden torunlara geçen bir kırmızı bayrak gibi düşünebiliriz. Hani arada bir boşluk olur korkusuyla pek çok kadın doğumdan sonra bebeğin hiç değilse göbek adını “Ayşe” koymuş. Aksi hâlde bir uğursuzluk çöker ailenin başına diye korktuklarından değil tabii. Bilhassa ismin kendi bereketinden faydalanmak için yaparlarmış bunu. Bizim zamanlara gelince, isim koyma kararında ortaya çok gülünesi durumlarda çıkmış. Sokakta oynayan kızını balkondan “Zercin Ayşeeee, haydi akşam oldu, çabuk eve!” diye seslenen bir yeğenine bu taraftan Ayşe teyze basıyordu kalayı. Hele görünçesi torununa Tanşıl Ayşe diye seslenince kalpten gidecek gibi olurdu. Aslında onlar da kendince haklılardı çünkü kızlarını bir anlamda bu ismin kaderinden biraz olsun kurtarmak istiyorlardı. Kızlarının kaderi ninelerinin kaderine benzemesin diye...

Ayşe teyzenin anneannesini köyde Benli Ayşe diye bilir ve çağırırmiş herkes. Çünkü sağ elinin üst kısmında, baş ve işaret parmaklarının birleştiği noktada puslu mavi, içinde irin gibi bir sıvı olduğu fikrini uyandıran kocaman bir ben varmış. Benli Ayşe köydeki en güzel, en

becerikli kadınmış. Sabah horozlardan evvel uyanır ahır, kümes, harman, bostan demeden hepsini halleder eve koşarmış. Evde de herkesin karnını, sırtını, yırtığını söküğünü, yemesini içmesini, çamaşırını bulaşığını halleder; ikindiye kadar da konu komşunun örgüsüne sergisine, hediğine bulguruna, madımağına tutmacına yardım etmeye gidermiş. İkinci ezanı okunmadan eve koşarmış ki huysuz kocası kahveden dönünce “Yemeğim nerede kaldı, yine kim bilir hangi kapıdaydın!” demesin. Dinine küfreden Müslüman olsa bari.

Benli Ayşe'nin büyük kızı üç erkekten sonra bir kız doğurunca, ismi koyulmazdan evvel anneannesi koşup gelmiş ve hemen bebeğin sağına soluna bakmış. Kızı “Yapma anne, açma bebeğin kundağını, ille de beni olacak değil ya!” deyince Benli Ayşe “Değil mi ki benim torunum, ille de bir yerinde beni vardır!” deyip o sıra kundağını tamamen açtığı bebeğin sağ omuz başındaki kocaman mavimsi bir beni göstermiş kızına. Elbette oracıkta ismi konmuş sabinin. Ve tabii ismiyle beraber kaderi de...

Velhasıl Ayşe teyzemiz köyde meşhur olan anneannesinin ismini de huyunu suyunu da asude bir hırka gibi giyivermiş üstüne. Kendisinden sonra annesi üç çocuk daha doğurmuş. Bunlardan biri daha kız olmuş ama bir eve bir Ayşe yeter diye ona Gülsefa adı verilmiş. Böylece onun ismi de güllük gülistanlık bir alınyazısı ile belirlenmiş. Altı çocuklu evin ne işi biter ne fakirliği. İşe güce Ayşe Teyze yetişiyormuş ama para konusunda herkes babanın eline bakıyormuş. Babası bir sabah annesine “Ben gidip İstanbul'da çalışayım, bir süre sonra sizi de yanıma alırım.” demiş. Sanki çok çalışkan bir adam, köydeki işler bitti de gidip İstanbul'un dağından taşından altın toplayacak. Annesi ses etmeyince babası da bir gün ceketini alıp sadece adını ve bir de “insanı yutmasıyla” meşhur olduğunu bildikleri İstanbul'a gitmiş. İlk zamanlar epeyce para yollamış köye. Karısı gözünü korkutan İstanbul'un her nasılsa kocasını adam ettiğini düşünmüşse de bu durum uzun sürmemiş. Bir sene olmuş olmamış paraların da sesi soluğu kesilmiş kocasının da. Sonra iki yıl geçmiş ortada yine ne para ver ne koca. Üçüncü yıl, dördüncü yıl derken tam on yıl olmuş ve artık çocuklar babadan, kadıncağız da kocadan temelli ümidini kesmiş. Köye İstanbul'dan gelen bir hısım o uyuz kocasının orada evlendiğini ve her yıl da bir çocuk sahibi olduğunu söylemiş. Adam orada ikinci baharını yaşıyor olmalı ki çocukların adını da Bahar, Bahriye, Baha, Bahri koyuvermiş. Etti mi size ayrı anadan ama aynı babadan on çocuk! Ayşe teyzenin annesi daha bunları hazmedemeden hısım anlatmaya devam etmiş. Adamın yan gelip yattığını görünce isyan bayrağını çeken kadın ne dediyse, ne ettiyse adamı çalışmaya yanaştıramıyormuş. Koca dediğinin huyu suyu düzgün olsaydı evvela köydekileri bırakmazdı lakin İstanbullu kadın bunu öğrendiğinde çoktan bu uyuşğun nikâhlı karısı olmuş. İşte dört çocuktan sonra kafasına dank etmiş bazı şeyler ama iş işten geçmiş çünkü koca dediği uyuşuk, akşama kadar kapı önünde oturan, para bulursa gidip kahvede pişpirik oynayan, astımı olduğu hâlde sigara üstüne sigara yakan bir müptezelin tekiymiş. Boşanmak istese adam boşanmıyor. Deli mi boşansın, karısı nasıl olsa eve para getiriyor! Kadın bakmış ki böyle olmuyor. Bir gün evi

badana yapacağım diyerek kocasını kahveye yollamış. Kirecin içine bolca naptalin tozu ekleyip tüm evi bir güzel badana etmiş. Adam eve gelince başlamış öksürmeye. Bir iki hafta içinde öksürükler sıklaşmış ve adam bir gece ardında bıraktığı onca sabinin yüküyle Hakk'ın rahmetine kavuşmuş. Herkes sigaradan öldü diyedursun gerçeği bilen bir tek İstanbulluymuş.

Haber köyde hiçbir yıkıma sebep olmadığı gibi Ayşe teyzenin annesi bu habere çok gülmüş.

“Aman ne yapayım, küp küp altını mı vardı yoksa bağı bostanı mı vardı ki miras bölünecek diye üzüleyim!” demiş. İstanbullunun çocukları akıl balığ olunca bizim kardeşlerimiz varmış deyip köye gelmişler. Babalarının ilk karısı ile ve öz kardeşleri ile tanışmışlar ancak köy yerinde kendilerinin bir baltaya sap olamayacaklarını anlayıp geri dönmüşler İstanbul'a. Yazdan yaza yine de ziyaretlerini aksatmamışlar.

İşte bizim Ayşe teyzemiz böyle bir babanın yetimiymiş. On dört yaşına gelince eli çabuk, ayağı kıvrak diyerek köyün zengini oğluna istemiş. Hem yetim hem becerikli ya, “Ensesine vurur lokmasını alırız!” demişler. Gelinlik giydirmeden gelin etmişler. Ökçesi yırtık kara lastikle ata bindirip evlerine getirmişler. Evde iki görünce varmış ve ne tesadüf ki büyük olanın adı da Ayşe'ymiş. Görümcesi henüz genç olmasına rağmen kamburmuş. Bu yüzden onu Kambur Ayşe diye ünlerlermiş. Evdekiler ise böyle çağırmaz, bizimkine Küçük Ayşe görümceye ise Büyük Ayşe diye seslenirlermiş. Bizim küçük olanı henüz çiçeği burnunda gelin iken kocası gitmiş askere. Evdekilerin niyeti ta baştan belli zaten. Bağa bostana, ineğe davara, orağa çapaya hep Küçük Ayşe'yi sürmüşler. Yorulup bir ağaç altında uyuklasa ayaklarının ucuyla dürtmüşler, ekmeği çok yese gözlerinin ucuyla bakıp gülüşmüşler ama Küçük Ayşe gık dememiş. Anlamış ki şimdi de kocadan yana yetim kaldı. O zamanlar askerlik dört yılmiş. Dört yılın sonunda kocası gelip bakmış ki karısı diye karşısında dikilen bir bostan korkuluğu. Hani bir ilmeğini çeksen kırk yamalığı dökülecek. İlk zamanlar bağ bahçe işinde karısına yardım ettiyse de onun da tıpkı rahmetli kayınpederi gibi işte güçte gözü yok, hem Küçük Ayşe ayağına tez bir kadın, salmış ipin ucunu.

Evlendiklerinin yedinci senesinde bir kızları olmuş. Ayşe teyze ölürüm de kızıma Ayşe adını vermem demiş. Kocasının tarafı bebeğe Pakize ismini vermiş. Eh demiş bizimki, buna da şükür. En azından kızını bu ismin kaderinden uzak tuttuğuna sevinmiş. Sonra peşine iki de oğlan doğurmuş. Oğlanlar yeni yeni ayaklanırken kocası İstanbul lafı etmeye başlamış. Babasından İstanbul'a şerbetli olan Ayşe teyze önce olmaz dediyse de sonra bakmış ki köy yerinde bir gelecekleri yok tamam demiş, gidelim. Dedik ya her ismin bir kaderi olur. İstanbul, kadın erkek herkese ekmek kapısı. Bizimki zengin bir evde kendine temizlik işi bulunca kocası “Nasıl olsa Ayşe evi çekip çeviriyor.” diyerek kendi parasıyla yiyip içmeye başlamış. Hatta bir de dost tutunmuş. Ayşe'ye de mahalleli durumu çitlatmış ama ne çare “Erkek dediğin kapı kilidi!” deyip kade-rine razı olmuş. Gittikçe daha çok duyulmuş becerikliliği. Daha çok evden iş

teklifi gelmiş. Hepsine de tamam demiş. Çocuklarım okur da benim gibi olmaz en azından, diye canını dişine takmış. Epey de para biriktirmiş. Biriktirdiği ilk toplu parayla ufak bir arsa almışlar. Kocasını hâlâ içki alemlerinde tabii. Sonraki seneler biriktirdiği ile de bir gecekondu yaptırmak istiyormuş. Tam elleri ağzlarına vardığında köyden haber gelmiş. Bu yıl ekin çok patoz vurulacak ve paramız yok diye. Kocasını Ayşe'nin biriktirdiği tüm parayı o yaz köyde işçi parası, bahçe duvarı parası, patoz parası, değirmen parası, ambar parası diye taksim edip bitirmiş. Sonraki bütün yaz tatillerinde köye gidilir olmuş. Paranın da nasıl harcandığı malum. Ağustos sonu İstanbul'a dönülürken elde avuçta hiçbir şey kalmamış. Ayşe bu, kolay kolay pes eder mi? Temizlik için daha çok ev bulmuş kendine. Hele bir tanesinin sahibi bekâr ve yaşlı, Amerikalı bir profesörmüş. Ayşe'yi öyle sevmiş ki hani neredeyse evini bağışlayacak. Ayşe ta Bebek sahilindeki yalıdan sırtlandığı güğümler dolusu suları Hisarüstü'ndeki evine getirir olmuş çamaşır yıkamak için. Bir gün yalının yaşlı sahibi Mister Hardy durumu fark edip çağırılmış Ayşe'yi ve "Bir daha yok sıcak su taşımak, sizin kendi ev burası!" deyince Ayşe ağlamaklı olup eline davranmış öpmek için. Dili de dönmez ki "Mister" desin. Gözyaşlarını silip "Allah senden razı olsun Müsü!" deyiverince Doktor Hardy basmış kahkahayı ve "Müsü, Müsü, ne güzel dedi sen Ayşe Müsü!" diyerek yazı odasına gitmiş.

Gün böyle dün böyle derken Ayşe'nin çocukları büyümüş. Hepsi evlenmiş. İlk Pakize evlenmiş. İşe bakın ki Pakize'nin de ilk çocuğu kız olmuş. Hem de sol bacağının iç tarafında zeytin çekirdeği kadar bir ben ile... Ne şanstır ki hem Ayşe teyze hem kızını dirense de Pakize'nin kayınpederi "Benim bir kızım ölmüştü, adı da Ayşe'ydi bu yüzden bu bebeğin adı da Ayşe olacak!" demesin mi? Pakize başlamış ağlamaya. Ayşe teyze de kızını teselli etmek için "Aman kızım isimden ne olacak, Allah kaderini benzetmesin!" demiş ve eklemiş: "Sen onu kendi bildiğin gibi yetiştirdikten sonra bir şeycik olmaz."

Evin en küçük Ayşe'si büyüdükçe fark edilmiş ki eli ayağı çabuk bir kız. Pakize'yi almış bir telaş "Eyvah bunun da kaderi annem gibi olacak." Otur denilse oturmayan, yat denilse yatmayan bir kız... Gittikçe de becerikli oluyormuş ki başka anneler olsa kıvançtan gönenirken Pakize üzülyormuş. Çünkü çok iyi biliyormuş ki yelenin yeri olmaz ama yatanın yeri olur.

Lafı uzatıp da canınızı ne sıkayım! Ayşe teyze sonları elden ayaktan düşünce vaktiyle her bir derdine koştuğu, vay öyle çalışkansın vay böyle beceriklisin dediklerinin bir tanesini bile kapısını tıkladığı da bir ihtiyacı olup olmadığını sormadı. Kocasını evveliyatından zaten berbat adamın tekiydi ve yaşlandıkça da daha huysuz oldu. Ben bizzat şahidim ki bir akşam bakraca süt koydum yanlarına vardım da o koca herif yatmaya giderken seslendi "Ayşeee yarım saat sonra gel de bak üstüm açılmış mı?" Ah o Ayşe teyze bastona yaslan yaslan gitti de o sümsük adamın sırtını bastırды ya şaştım kaldım. Onca yıl sen eski etek sökük yeylekle çalıştı didin sonra da böyle it kadar haysiyetin olmasın.

Ben köyden okumak için ayrıldığım sene henüz bitmemişti ki annem telefon-
da Ayşe teyzenin vefat haberini verdi. Eh dedim, kurtulmuş kadın. Benim canı-
nımı asıl acıtan şu oldu, anlatayım.

Çok hasta olmuş garibim. Hastane hastane gezmiş. Gezmiş dedimse yakını
ya da kocası ile değil tabii. Konu komşu hâline çok acımış da götürüvermiş.
Sondan bir önceki gidişinde eve döndüğünde kocasına demiş ki “Canım öyle
çok gazoz istiyor ki bir şişe alsana be Onbaşı!” Nemrut adam birden kadına
bağırılmış, her gün de icat çıkarıp bir şey istemez ki demiş. Oysa Ayşe teyze
kolay kolay kimselerden bir şey istemezdi. O gece yine çok hastalanınca kom-
şusu tekrar acile götürmüştü. Yürüyemiyor diye tekerlekli sandalyeye oturtmuş,
önlerinden de gençten bir çocuk -başka bir hastanın yakını olmalı- gazoz içe-
rek gidiyormuş. Ayşe teyze dönmüş komşusuna ve “Neredeyse elinden çekip
alacaktım, öyle çok canım istiyor ki!” demiş. Komşusu da aklından geçirmiş
ki önce Ayşe teyzeyi acil serviste bir yatağa yatırırım da gidip kantinden bir
koşu gazoz alayım. Almış da ama geri dönünce bir de bakmış ki Ayşe teyzenin
başında iki hemşire ve bir doktor çabuk çabuk hareket ediyor. Yarım saat son-
ra dönüp “Hastanın bağırsakları patlamış.” deyivermişler. “Ne yazık ki kurta-
ramadık.” Elinde gazoz şişesiyle öylece kalakalmış komşusu.

Kocasını bilmem ama ben bile hâlen aklıma geliverdikçe Ayşe teyzenin ruhu-
na gitsin diye ara sıra gazoz dağıtırım. Hem ben de çok severim gazozu. Kim
sevmez ki? Belki de ismi Ayşe olmayanlar sevmiyordur.